

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

an ... 20 cor.

an ... 10 cor.

an ... 5 cor.

an ... 2 cor.

de Duminică pe an 4 cor.

România și străinătate pe an

40 franci.

manuscrise nu se înșopoză.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un gir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a 3-a
oară 8 b. de fiecare publicareAtât abonamentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte în Arad

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori adresate nu se primesc

Incurcătura
din Budapesta.

Pe cum era de prevăzut, acțiunea ministrului președinte Tisza d'a revizui re-
glementul Dietei, a provocat împotriva sa
opoziția întreagă.

Luptă crâncenă, până la cuțit — eată
ansul ce partidele opoziționale i-au tri-
eri ministrului președinte Tisza. Voi-
și hotărât cum s'a arătat și pân'aci
mai mult ca sigur că dînsul nu se va
însălmăntat de amenințările opoziției,
urma deci *nouă obstrucție*, ear sfîrșitul
îi *disolvarea Dietei*.

Ear o luptă fără rezerve, se impune
opoziție. Ideea, ca budget și recruți
se poată lifera la termen fix, peste care
regimentul nu-i iertat să treacă, este atât
imposibilă, încât aproape nu se poate
despre ea. Budget și recruți, doar
este esența a orice drept parlamentar
la parlament care și-ar perde aceste
bunuri fundamentale, prin legarea lor de
opiniuni, n'ar mai putea merita nici nu-
de parlament.

Ministrul-președinte Tisza în ședința
ieri a parlamentului și-a înscris proiectul,
Dietă să esmită o comisiune pentru
examinarea proiectului de reviziune a re-
glementului.

Seara a și avut deja răspunsul parti-
ilor.

Partidul Kossuthist, în conferința de
seara a declarat că nici măcar parte
la comisiune și a proclamat lupta
mai înverșunată. După ce tot în senzul
sta a hotărât și *partidul popular*, parti-
dului Bánffy și alui Apponyi, Tisza se
față n fața cu *obstrucția întregel opo-*

Seara târziu i-s'a adus lui Tisza vestea
re hotărîrea partidelor în clubul liberal.
Nu n'a făcut nici o declarație, dar vestea
fins neplăcut. Un intim al său a zis:

— Dacă opoziția refuză calea luptei
ste, va urma *disolvarea Dietei*.

Privitor la planurile lui Tisza unit pre-
seu a ști că Tisza va forța proiectul
revizuire într-o ședință de 72 ore —
va dizolva parlamentul.

În împrejurările acestea, Românii
n'au nici un minut de pierdut. Eveni-
tele îi silesc să-și strângă acum rîndu-
cu un ceas mai înainte. *De-atîtea ori*
organizatie trebuie să se jacă în
mai scurt timp. Se vor face de curînd
ori nu, evenimente politice atât de
imate ne stau înainte, încât nu este
ca aceste să ne afle nepregătiți. Cătră

fruntași și cătră popor îndreptăm deci cu-
vântul nostru, ca toți în bună armonie să
se pună la lucru dar — fără amânare.

Scrisoarea lui Tisza.

Luni s'a deschis parlamentul; ear în-
nainte de deschiderea lui, primul-ministru a
aflat cu cale să trimită din Geszt o scri-
soare politică, adresată alegătorilor săi din
Ugra, dar care a avea s'a adresat întregel
țări, tuturor oamenilor cari fac politică.

În scrisoarea primului-ministru răsună
glasul îndrăznețului războinic, care își spune
gîndul, de a aduce în dietă la rînd modi-
ficarea regulamentului dietei sau a parla-
mentului, în înțelesul de a pune piedecă
opoziției de a mai face obstrucție pe viitor
și de a împiedeca mersul carului statului
după pofta stăpînirii.

Ceace vrea să facă primul-ministru
prin restrîngerea dreptului la vorbă a de-
putaților, în întăiul rînd se îndreptează
contra opoziției de-acum din parlament,
care, după cum știut este, cu obstrucția
dusese țara în stare de afară de lege. În
al doilea rînd, se gîndește să se îngrădea-
scă bine stăpînirea pe viitor, pentru cazul
când ar intra în parlament și deputați na-
ționaliști, cari la rîndul lor ar putea face
și ei greutăți guvernului, făcînd obstrucție,
ca și kossuthiștii. Și apoi pe naționaliști nu
are să poată să-i împace cu șusele și mo-
mele, ca pe kossuthiștii, cari depun armele
și încetează cu lupta, cu opoziția când gu-
vernul le astupă gura cu câte un proiect
ca cel al lui Berzeviczy...

Scrisoarea dela Geszt a primului-mini-
stru a încurcat de altfel pe toți șovinisti,
cari nu se așteptau, ca contele Tisza să
pășască atât de hotărît contra opoziției,
când odată s'a împăcat cu dînsa.

Eată ce spun gazetele ungurești despre
intențiunile primului-ministru:

„Független Magyarorszag“:

„... De acum înainte mulțimea poate să
urle: nu se dă nimic pe dînsa. Poate să străm-
toreze opinia publică pe deputați: nu dau nimic
pe ea.

Salele (parlamentului) ușile, ferestrele, vor
fi bine astupate cu perdele (cu noul regulament
al dietei) stăpînii pot să desbată în liniște ca în
Europa-apuseană și să lupte lupta *argumentelor*.

Organizarea acestui parlament s'asa e minu-
nată. Nu există *blăstămăție*, fără Dumnezeu, ce
n'ar putea săvîrși *puterea*: la alegeri. Mai ales
dacă dreapta și stînga nu pactează.

Dacă nu pactează (unde este naivul care
n'ar ști-o aceasta?) nici atunci n'ar putea pătrunde
în parlament, pe baza sistemului de astăzi, mai
mult de 40—50 bărbați sinceri, independenți și
energiei. Dar poate nici atîția.

Ba încă e bine după o alegere liniștită, după
pactări! Când alegătorul pactează în comună,

pactează șefii de partide între dinșii. Pentru că
fiecare dorește mandat de pomană și sigur.

Ș'apoi în chipul acesta, rămîne numărul ade-
vărutei opoziții 10—15—20%.

„Alkotmány“:

„... Partidul liberal (guvernamental) se a-
vîntă de cavalier al autorității? Ce ironie, ce fri-
volitate, ce cinizm! Și ce vrea să ajungă oare
prin salvarea autorității parlamentului? Vrea să
folosească principiul de autoritate? Despre acea-
sta nici vorbă nu poate fi. *Parlamentul nostru nu*
l'a înjosit pînă la gradul unde se țărăleşte astăzi
nici un regulament greșit al dietei, poate de mult
greșit, și care de mult avea nevoie de o îndrep-
tare, *nici o mîna de opoziționali, ci domnia par-*
tidului liberal, care a socotit parlamentarismul
totdeauna de mijloc, pentru ajungerea scopurilor
sale de dominațiune de gașcă. Autoritatea parla-
mentului nu au stricat-o obstrucțiile, ori cît sunt
ele de condamnabile. ci domnia partidului liberal,
de treizeci de ani a dus în parlament voința po-
porului falsificată prin bani și terorism, prin ce a
falsificat parlamentul însuși.

„Magyarorszag“:

„... Ce vrea primul ministru cu îndrăzneța
sa provocare (scrisoarea din Geszt) nu înțînedește
nici el și înțelege tot omul. A premis că nu vrea
să introducă clotura, adică închiderea discuției
prin președinte în urma votului majorității, în-
cunjură expresiunea odioasă, ca să ajungă la ace-
lași scop pe altă cale. Se pregătește să dreagă
toate acele părți din regulamentul dietei, cari fac
posibilă obstrucția tehnică. N'a spus cari sunt
acele puncte, nici cum are să facă, — asta e taina
lui. Totuși e evident, că vrea să reducă numărul
și modalitățile votării, iar cererea votului nominal
va lăsa-o numai în anumite cazuri, iar ca regulă
pentru luarea de concluze va admite regula de
volare prin sculare.

Mai important este, că vrea să pună termin
fies pentru pertractarea budgetului și proiectului
de recruți. *Aceasta este adevărată clotură*, iar
odată introdusă în legea parlamentului, devine *sil-*
nicie de fier, lanț de robie“.

„Budapesti Hirlap“.

... Să fim în curat. Reducerea regulamen-
tului dietei este primul pas spre reducerea con-
stituționalismului și a libertății constituționale. Și
poate avea în onorata dietă aceleași urmări, tre-
buie să le aibă, ca și reducerea sau nimicirea li-
bertății în viața civilă.

Deoarece în parlament totdeauna hotărăște
majoritatea, misiunea cea mai esențială și mai
importantă a regulamentului parlamentar este, să
asigure drepturile minorității. Și iată, la noi de
aceea ajunge la ordinea zilei *aceasta reformă*,
din contră, caută să asigure mai mare apărare
drepturilor majorității.

De obstrucție avem trebuință, în situația
noastră cum suntem legați de Austria. Dar numai
într'atîta, întru cît întreagă opoziția în frunte cu
probații săi conducători, se ridică. Și o așa fel
de obstrucție e spăimîntătoare și cu efect și fără
mijloace tehnice. Dacă Tisza István va ajunge-o
aceasta, de ce trebuie clotura, tocmai, în chestia
budgetului și recruților?

„Házánk“:

„... De fapt, revizia regulamentului dietei
în primul rînd se pregătește ca sprijin pentru
baza din 67 manipulată în senzul de astăzi în
partidul guvernamental; în al doilea rînd ser-
vește pentru întărirea actualului sistem de guver-
nare.

Cu îngrijorare oferim majorității apărare legală, în condițiile noastre. La aceasta ne poate sili numai experiența, că în momentul de față sistemul obstructionist pare mai primejdios decât atitudinea majorității. Dar trebuie să socotim, că poate ajunge și situația schimbată și atunci va fi greu să recăștigăm drepturile majorității în favorul minorității.

Magyar Szó.

„...Ce mare, ce fatală pierdere amenință întreaga națiune, din partea a oricăreia fracțiune teroristică, care eventual poate fi croată, valahă sau alta.

Este totodată neîndoios, că contra fanfaronilor și cărcotașilor invidioși trebuie să te aperi. Cu atât mai mult, că acum intră în joc și activiștii români și dacă Tisza nu se gândește de cu vreme la regularizarea sperațiilor politice, ar expune Ungaria la aceea, ca activiștii valahi pătrunși în parlament într-o bună zi fac parlamentul incapabil de muncă și gonesc Ungaria în ex-lex“.

Concluzia: Dă în monarhie, dă în „valahi“, — aceasta e politica reprezentată de presa șovinistă.

Răspuns *).

la proiectul de lege referitor la modificarea articolelor de lege XXXVIII din 1868, XVIII din 1879 și XXVI din 1893, — pentru propunerea limbii maghiare în școlile populare cu limba de propunere nemaghiară, — lucrat în ministerul de culte reg. ung. la inițiativa D-lui Dr. Albert Berzeviczy.

Limba maghiară s'a introdus, ca studiu deobligator în școlile noastre populare, încă în anul 1879, prin art. de lege XVIII. — De atunci s'a propus și să propune cu toată diligența de învățătorii noștri confesionali.

Și Domnii inspectori reg. de școli nu odată au avut ocaziune a se convinge, și chiar a admira pe unii din învățătorii români, pentru frumosul rezultat la care au ajuns din limba maghiară.

În privința asta ni e martor bun chiar însuși Magnificul Domn Varjassy Árpád, consilier reg. și inspector reg. de școli al comitatului Arad, care odată a zis în raportul

*) Citit în adunarea gen. a reün. inv. arădeni dela Sîrla și primit de bază la protest contra proiectului.

său, că vizitând școlile de pe teritoriul orașului Arad, a aflat în general spor înbușcător, — în special în școlile populare române, jidane și în cea de fete din strada Hasslinger.

Noauă, învățătorilor români din Arad, ni-a spus cu ocaziunea unei cercetări, că școala cu clasele superioare, condusă de confratele Iosif Moldovan, este „Kis akademia“. (Învățătorul Iosif Moldovan propune cu mare succes și desemnul artistic.) Cu privire la școlile noastre confesionale române de pe teritoriul comitatului Arad, nu numai că în mare parte s'a declarat în rapoartele sale către congregație, mulțumit cu rezultatul aflat în școlile noastre, ci s'a simțit chiar îndemnat a distinge pe mai mulți dintre învățătorii noștri, nu numai verbal, ci și în scris, în rapoartele către congregația comitatensă, — și mai pe sus de toate a scris constatările D-sale chiar în ziarele și cărțile de vizită școlare. Am văzut cu ocaziunea examenelor, multe calcule iscălite de Mag. Sa, între altele multe bune am aflat și de acestea: „Példás, rend és fegyelem mellett a legkitűnőbb eredményt találtam.“ *) Dar nu numai că a scris calculul „legkitűnőbb“ ci l'a și subtras. Dovadă că a fost prea plăcut surprins de rezultatul învățământului arătat de învățătorii noștri.

Dar nu numai cu școlile noastre a fost Dl inspector Varjassy în general mulțumit, ci mai pe sus de toate a fost și e foarte mulțumit cu institutul nostru preparandial din Arad, pe care apărându-l în contra unor denunciatori ordinari, și lași a zis: că ar fi păcat de Dumnezeu (istentelenség) a banul preparandia română din Arad cu neglijență față de limba maghiară.

Dacă dar, d-nii inspectori școlari chemați a judeca asupra progresului aflat în instituțiile noastre culturale, dela școala poporală până la preparandie, constată, recunosc și subscriu, că unii după alții — după posibilitate ne facem datorința, ne împlinim chemarea cu toată devoțiunea și bu-

*) Vezi comunele. Cherechin, Galșa, Cavin, Soborșin etc.

novoință, încât unii ajung și la calculul „legkitűnőbb“: pentru ni se amărăscă cu noul pretențiun din limba maghiară, din punct de vedere pedagogic și chiar sunt absolut imposibile?!

§. 14 zice: „Az 1879 évi XVIII. 4. §-ának a magyar nyelv kötelező tanítás tárgyazó rendelkezése a nem magyar nyelvű elemi népiskolákban olyan mértékben valósítandó meg, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek az elemi népiskolában mindennapi hat - éves tanfolyama alatt magyar beszédet annyira elsajátítsa hogy az életviszonyainak megfelölön gondolatmagyarul tisztán és szabatosan tudja fejezni, továbbá tudjon magyarul folyékonyan olvasni, helyesen írni és számolni.“ —

Pe românește: §-ul 14 al articolului de lege XVIII din 1879, despre învățământul deobligator al limbii maghiare în școlile populare cu limbă de propunere nemaghiară e a se valida într'acolo, ca copiii de limbă ne-maghiară, în cei șase ani ai școlii populare elementare de toate zilele, intră să-și însușească vorba ungurească, ca gândirile sale referitoare la relațiunile vieții să-și le știe exprima ungurește liber și clar, mai departe să știe ceti ungurește în serie corect și calcula.

Așa sună §-ul 14 al noului proiect de lege. Crez, că veți constata toți cu mine din toate dispozițiile acestui §. numai că s'ar putea ajunge la capăt și anume: „gyarul folyékonyan olvasni és számolni“. Acest rezultat s'a ajuns și până aci, se ajunge și în viitor. Dar a pretinde, ca cine în școala poporală elementară, cu limba de propunere nemaghiară, să poată ajunge la cât să-și exprime gândirile sale referitoare la toate relațiile vieții ungurește, liber și clar, adică să vorbească perfect ungurește și să scrie corect helyesen este absolută imposibilitate.

Nu mai limba maghiară, de am propune-o, cu delăturarea tuturor celorlalte obiecte de învățământ, nici atunci n'am putea satisface acestui §: pentru că puterile sufletului ale copilului, priceperea și înțelegerea nu le

In birt.

(Schită).

În mijloc atârână o lampă, mai mult afumând, decât luminând. Pe lângă pereți sunt niște mese nefârbutate și murdare alăturate cu lavițe lungi. Răchia e ieftină și destul de bună; de vin pe băutor îl doare capul; bere numai la sărbători mari se vinde.

Jupânul Mandl totdeauna are oaspeți; chiar și acum, pe timpul lucrului măsură la vinars.

La masa de lângă ușă își fac voe bună Tena lui Tie, om gazdă, împreună cu birăul, juratul și cassirul, cărora le plătește aldămaș, fiindcă le-a vândut niște lemne de pod, satului, a căpătat preț mai bun, decum s'a așteptat. În colțul stâng beau, Trifu și Julanu, cunoscuți de bețivi vestiți. Aproape de aceștia doarme, cu capul pe masă, un om cu haine negre, ceva drumeț.

— Mai adu jupâne o jumătate de litră, — zice Tena alui Tie.

Jidanul ia de pe masă sticla goală și se reîntoarce cu ea umplută.

— Și de trei ori ne-ai putea plăti aldămaș, precum ți-am prețuit de bine lemnele, zice cassirul.

— Ce bine! — răspunde, Tena — la oraș mai cu preț le-aș fi vândut, numai n'am voit să mi-se ostănească boii și iacă să fac ușureală și satului.

— Nu-l vorbă — grăește birăul — am avut lipsă de lemne, căci podul e stricat de tot, chiar un cal de al meu era să-și rupă piciorul trecând peste el în săptămâna trecută.

— Și eu d'abia am putut trece cu carul, când i-am dus grăul lui Wolf la oraș, — adăogă juratul.

— Când l-ai dus grăul? întrebă cassirul.

— Aiațăeri, încă de noapte am plecat.

— Vezi, vezi, mincinosul de iudă — bagă de vină cassirul — a promis, că după-ace-și vinde grăul, de loc vine să-și plătească porția; străjerii nici acum nu și-au căpătat plata; lasă numai, bine că știu.

— Porția mea e solvită pe anul întreg, — se laudă Tena lui Tie.

— Ușor e de d-ta — zice birăul — ai moșie multă, trăiești fără gânduri, ca peștele în apă.

— O, Doamne; și dumneata doară n'ai avere destulă?!

— Am și eu moșioara mea, — continuă birăul — nu duc lipsă de nimic și viețuiesc cu Lena mea destul de bine, numai cu acea nu mă pot împăca, că nu am copii.

— Cine știe?! îl intrerupe juratul.

Toți patru rid, cu glas răgușit.

De lângă masa din colț Trifu se scoală în picioare, prinde sticla cu răchie și o svirle spre capul drumețului. Nu l'a nemerit. Sticla s'a lovit de perete și spărgându-se în mil de bucăți cu sgomot a căzut pe podele.

Drumețul trăsare. Se freacă la ochi, apoi speriat caută sub masă. Văzându-și bagajul în loc, unde l-a pus, se liniștește.

Julanu isbucnește în râs. Tena și oamenii lui se ridică ca să vadă mai bine ce s'a întâmplat...

— Ce d...ormi aici ca o ba...bă — îl ceartă Trifu —, dute'n grajd și aco...olo te culcă, să dormi birt, u...unde oamenii cinstiți vin să se petreacă.

Călătorul neînțelegând vorba românească, neștiind ce s'a întâmplat, cu teamă privește spre certător, când spre birtaș.

Birăul văzând, că din Trifu vorbește cu el și cugetând că el e judele comunei, mârșăie căruia nu-l iertat să se întâmple nedreptăți, răstește cu vorbă spre bețiv.

— Ține-ți gura Trifule zice birăul, și te duc de aici, căci cu străjerii te scot ca pe un câine.

— Eu pe ba...ba...nii mei beau, replica bețivului și nici la ge...gendarmi nu mă las.

Cărcimarul, a cărui soție era bolnavă, se să înconjure ori-ce tărăboi, se duse la birtă, cu cuvinte măgulitoare îl trase la masă, unde se plând păhăruțele, a închinat cu el.

— Îl învăț eu la omenie, zice judele mârșăie.

— Mă jupâne! strigă Trifu, adu-mi-o de răchie!

Jidanul îl aduce o jumătate de litră. Bețivul îl plătește, apoi pune sticla cu răchie la masă și fără să țină pauză, toată o bea. După aceea se scoală dela masă, își ia pălăria și începe a cânta, voește să iese din birt; abia face doi pași și cade pe o masă; cărcimarul îl ajută să se ridice. De acolo se mai duce câți-va pași, fiindu-l capul prea greu, căzu la pământ. Cu să se scoale, dar nu putea. Încodată ceareșă, mare silă se ridică în picioare, dar iar cădea, cum nu se mai mișcă; începe a horcăi, se a adormit.

— Ce om prăpădit, grăește Julanu. Încă nu era mort de beat, cătră birtaș, după

forța la o dezvoltare în așa grad, cum închipue cel dela masa verde, care a scris și care poate nici n'a văzut în viața sa oala dela țară cu șase clase.

Apoi ni-se face o altă și mai mare neapătare: planul de învățământ este același pentru învățătorii unguri cari propun numai în o limbă, ca și pentru noi cari trebuie să propunem în două limbi. Ce deosebire! Și cel-ce fac legea — nu vreau s'o văd. În legătură cu §-ul 14 stă apoi §-ul care între altele dispune așa: «A magyar nyelven való tanítás sikerét a kir. tanfelügyelő, vagy helyettese az illető iskolások képviselőjének, továbbá a járási főszolgabírójának, esetleg még a közigazgatási bizottság elnöki tagjának jelenlétében megvizsgálja és az eredménye felől jegyzőkönyvet vesz a mellet az összes jelenlevőknek alá kell tenni». Ha az iskolások képviselője a megnevezett, vagy az aláírást megtagadná, ezen a ténnyel a jegyzőkönyvben a többi jelenlevők igazolják.

A tanuló ellen ezen jegyzőkönyv alapján a tanfelügyelő meg a fegyelmi eljárás.

Nu citez mai departe. Atât e ce ne înșeală mai mult. Rezultatul învățământului obținut din limba maghiară, conform prezentațiilor din § 14. îl constată inspect. reg. locuitorul său, în prezența unui reprezentant al comit. paroch. (scaun școl.), a fișierului, eventual încă și a unui emisar al partii comitetului administrativ cottaș. Aceștia iau protocol despre cele expuse și pe baza acestui protocol să pornește contra învățătorului procedura disciplinară. Iar comitetul administrativ, de odată punerea în curgere a procesului disciplinar îl și suspende pe învățător dela oficiu benefic. Așa zice mai departe §-ul. Ti-și vede, deci, frate învățătorule, că vin cei de la școală, și inspectorul va pretinde în numele lor, ca copilul — conform legii — să-l înșească ungurește «tisztán és szabatosan», despre traiul părinților sei de acasă. Copilul va vorbi împiedecându-se și schioabând, încurcând ordinea cuvintelor. Aceasta va nota la protocol, ca necorăspunzător la lege.

— ușa. Tot bea ce are; vai și-amar de el și de copilul lui.
— Birtașul caută la cîș și îi zice:
— De loc sunt unspre-zece oare, e vremea să mergi și d-ta acasă.
— Acel dela masa birăului se apucă de a hori de care își sloboade glasul mai tare. Numai el și Tie tace; el cu ochi somnoroși privește înăuntru și tot într-una suride.
— Iulianu se scoală, se duce la birtaș, îl îmbrățează și îl sărută; apoi începe să plângă.
— Hora se sfîrșește într'un suris cu hohot.
— Ce faci omule, glumește juratul, până ce săruți cu jupânul, Măriuța d-tale se sărute cu vecinul Onuț.
— Li dau eu ei, sbeară omul și luându-și și pălăria, cu fugă părăsește birtul.
— D-ta căpăta-și o sărutare? ride birăul.
— Năcăjitul ăsta iară și-o face muerea toată ziua, zice Tena alui Tie.
— Să bem rachiul ăsta, ș'apoi să plecăm, zice casierul simțindu-și capul cam prea plin.
— Sfatul îl ascultară și luându-și rămas bun unul din altul, se dăpărtară din birt.
— Pe drum stătura puțin în loc vorbind toți deodată despre o afacere a satului.
— Cărcimarul a încuiat ușa și răsucind feștila de la ușă, i-a zis drumețului să se culce pe masă pe podele, precum dorește și dacă lumina îl derâmbă, să o stângă.
— Acel din drum tot vorbind încep a merge. Sfatul d'odată se împiedecă în ceva moale și cădea la pământ. Ridicându-se pipăe, să vadă în fața lui că se împiedecă.
— Aici un om mort! strigă casierul.

După aceasta va veni treaba la și mai și: la «helyes írás». Inspectorul va scoate la tablă băieții de cl. V—VI și va dicta d. e.: «*En irok a magyar írókból*» (Eu scriu din scriitorii maghiari). Copilul nu va ști face deosebire între irok (verb) și írók (substantiv) ci le va scrie ori pe amândouă asemenea, ori într-altă formă. Alt exemplu: «*Jancsi, hajtsd jól a lovakat*». (Ioane, mână caii bine). Copilul va scrie și în școala ungurească hajcs cu c, căci așa sună, când colo trebuie scrisă cu tsd. Alt exemplu: «*A szomszéd kútja mély*» (Fântâna vecinului e afundă). Copilul va scrie cum aude «kútya» cu ty — dar cuvântul astfel scris nu mai e fântână — ci câne; alt exemplu: «*A halott sápadt*». (Mortul e galfad). Aceasta zicere am văzut-o eu în o școală ungurească dictată la tablă, și nici un copil de cl. VI (măcar erau mi-se pare vre-o 7—8) n'au știut-o scrie corect. Fiecare elev voind s'o îndrepte, făcea noui sminte; alt exemplu: «*A jó gazda gyarapítja a vagyonát*... Care copil până la vrăsta de 10—12 ani — mai umblând și neregulat ca pretutindenea — va ști scrie corect zicerile de sus?... Nici unul, nici când, fiindcă e imposibilitate naturală și fizică, precum am zis mai sus, că nu putem forța dezvoltarea facultăților spirituale a băiatului la acel grad, ca să înțeleagă aceea ce pretinde litera proiectului amintit.

După toate acestea dară se va lua la protocol că copiii din cl. V—VI a cutărei școale, conform §-ului 14 nu știu nici vorbi liber și curat, și nici nu știu scrie corect ungurește: ergo învățătorul român ajunge la disciplinar, suspendat dela oficiu și beneficiu și lăsat pe stradă cu copiii după el. Pentru-ce? Pentru-că n'a putut satisface §-ului 14 din lege, carele pretinde ne mai pomenite imposibilități. Că ce greumânt mare cere dela noi proiectul amintit voiu să ilustrez cu un exemplu. Când am umblat eu la școalele normale în Arad, pela anii 70, se propunea din a III-a normală și limba germană: aveam «*Lonkai német nyelvtan*». Ce larmă faceau învățătorii unguri. (măcar

numai câte-o clasă avea fiecare — nu șase — ca noi), că e greu din samă afară a propune 2 limbi, și că propunerea limbei germane e spre înapoierea limbei materne (maghiare) a copilului. Și drept au avut. Și drept li-s'au dat. Limba germană s'a cassat din școalele maghiare. Bine a fost, pentru-că instrucțiunea adevărată și pregătirea copilului pentru viață să poate face numai în limba lui maternă. Aceasta o constată mai ales celebrul părinte al științelor pedagogice Ion Amos Comenius, când apriat zice în opul său «*Didactica magna*»: instrucțiunea elementară să poate da copiilor numai în limba lor maternă. Cine altcum face, e ca cel ce vrea să călărească înainte de a ști umbla. «Acestui mare adevăr s'au închinat și părinții patriei noastre, cei ce au făcut art. de lege XXXVIII din anul 1868, în carele §. 58 zice: că tot elevul din școala elementară în limba sa maternă are să-și dobândească instrucțiunea. (Az «elemi iskolában minden növendék a maga anyanyelvén nyerte az oktatás»). Dar că cele ce cere legea aceasta dela noi învățătorii poporali, nu o pot ajunge cu deplin succes nici ei în școalele lor ungurești, și încă nici nu în cele elementare, ci în cele medii, ilustrez cu următorul caz foarte interesant:

Dr. Gidotalvy, notar public în Cluj, a ținut o prelegere publică despre societățile de lectură ale studenților dela gimnaziu. Prelegerea aceasta s'a pus la discuțiune publică, și între alții a luat cuvântul și rectorul universității, Dr. Apáthy István, și a constatat următoarele: «*A középiskolákból kikerülő fiatal emberek, nagy átlagban, még helyesen írti sem tudnak. Nagyon sokan, és bizony — bizony a többség, folytonos hadilábon állanak a helyesírás legelőbb követelményeivel. Arról nem is szölok, hogy fogalmazni nem tudnak, hogy nem képesek a legegyszerűbb dolgot csinosan és tiszta magyarsággal papirosra vetni*». Pe românește: tinerimea eșită din școalele medii în mare parte nici a scrie ortografice nu știe. Foarte mulți, și zău — zău aci e mulțimea care vecinic stă pe picior de bătaie cu cele mai elementare pretensiuni a scrierei ortografice.

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare.)

În tot decursul călătoriei poporul îl întimpina pretutindenea cu strigătul cel vechiu: «Vive l'empereur!» Poporul era încă a lui, poporul se însufletea încă la auzul numelui său. Dar cu cât ajunseră mai la Sud, în Provence, strigătele de «trăiască» amuțiră și trăsura lui Napoleon se întâlnea adesea cu grupe amenințătoare și furioase și n'trun rînd d'abea putu să scape, ca să nu-l sfășie plebea infuriată.

Astfel sosi în Fleurus, unde se sui pe o corabie și cu 24 ore în urmă sosi în insula Elba.

XX.

Populația insulei primi pe noul său principe cu o bucurie copilărească. Intregul popor, în frunze cu autoritățile și preoțimea, îi veni înaintea. Acești oameni simpli credeau, că împăratul Napoleon cel Mare își va sfîrși viața aici, între ei.

Împăratul se purtă așa ca și când ar fi abzis de toate planurile sale mărețe și ca și când ar fi preocupat numai singur de aranjarea miciei sale insule. Dar sufletul său fierbea pe dinăuntru și se gândia mereu la Franția, pe care a părăsit-o.

Precum el a pregătis drumul Bourbonilor, astfel pregătisă lui drumul Bourbonilor. Ludovic al XVIII nu îndeplini speranțele, pe care partida constituțională le puseră în el. Nobilimea

Ceil'alți vin la el și se apleacă spre necunoscut.

— Nu-l mort, că resuflă, observa Tena.

— Oare cine poate să fie? grăește casirul necunoscându-l în întunec.

— Du-te jurate în străgerie, zice birăul, și adă o la lampă, să vedem cine e și ce a pățit?

— Am la mine . . . . . de loc aprind unul, răspunde juratul.

— Bine zici! — să miră birăul, că lui așa ceva nu i-a trecut în minte.

La lumina chibritului toți patru văd, că necunoscutul din drum nu e alt-cineva, decât singur Trifu, cel ce s'a rostogolit, pe masa din crăsmă.

— Școală porcule! — strigă birăul lovindu-l cu piciorul.

Dar lui Trifu nici că-i pasă; doarme mai departe par'c'ar fi la el în pat și nici cu tunul nu-l poți trezi.

— Să-l lăsăm dracului! — zice casirul cu mânie, părăndu-l rău, că descoperirea lui n'are nici o însemnătate.

Își continuară drumul discutând, că ar trebui să se facă o lege, care să opriască de a mai bea acelora, cari nu birue băutura, precum e și prăpăditul cel de Trifu.

Să despărțiră; fiecare a plecat spre casa lui, cugetând ce să zică acasă, unde a rămas pân'atât de târziu și că observă nevasta, că e cam băut.

Adrian Țapoș.

maghiare. Despre aceea nici nu vorbesc, că a concipia absolute nu știu, și că nu-s în stare a pune pe hârtie în formă estetică și în stil neaos maghiar, nici cele mai primitive lucruri.

Auziți ce zice un rector de universitate, adevărat dascălul-dascălilor maghiari, care stă pe cea mai înaltă catedră dascălească din Ungaria? De acolo spune lumii, că tinerețea, care vine la el la școală cu testimoniu de maturitate, adevărat ficiori de 18—20 ani: *„hadilábon állanak a helyes írás legelemibb követelményeivel!“*. Acestea sunt fapte, nu vorbe. Va să zică noi învățătorii nemaghiari, trebuie să facem cu copiii de 10—12 ani mai mare spor în limba maghiară, decât pot face gimnaziile cu limba de propunere maghiară și cu ficiori de 18—20 ani.

Măcar în gimnaziu e o clasă cu 5—6 profesori, pe când noi, un învățător cu 6 clase. Poftim logică: pruncii de țărani din Galșa și Căcărau să știe *„gondolattait magyarul tisztán és szabatosan kifejezni, és helyesen írni“*, când aceasta nu știu ficiori maghiari eșii cu testimoniu de maturitate!

Adevărată lume întoarsă.

Tema e grea și vastă. S'ar putea combate cu miș și miș de dovezi, cu cei mai iluștri bărbați de școală din țară și lume, și s'ar putea scrie volume întregi, dar eu cred că în cadrul unui răspuns am satisfăcut, și rog on. adun. gen. ca să binevoiască a aduce concluz, prin care însărcinează comitetul său, a interveni la Veneratul Consistor diecesan, ca Venerat același să înainteze la înaltul guvern și gravaminele noastre și să stăruie ca și din punctele noastre de ve-

dere pedagogice-didactice, proiectul din cestiune să fie esențial modificat, dacă nu cu totul delăturat! —

Incheiându-mi răspunsul constat și aici că noi învățătorii români ne-am făcut și ne facem datorința cu plăcere față de limba maghiară, și ne vom face-o și pe viitor — în cadrul posibilității — că vroom, și știm că e bine ca toți cetățanii patriei să se înțeleagă unul cu altul având o limbă comună, și aceasta e cea maghiară, dar să nu ni se ceară aceea ce ei nu pot ajunge până la universitate, — și dacă noi nu vom putea cu cel mic, că nu vom putea ajunge nici când cu copilul nostru acolo, unde ei nu pot ajunge cu cel mari al lor: să ne dea pe baza legii — la stradă cu familie cu tot. —

Arad, August, 1904.

Nicolae Ștefu
învățător.

Congregația comitatului Arad.

Congregațiunea de toamnă a comitatului nostru se va ține în 31 Octombrie st. n. La ordinea zilei sunt îngrămădite sumedenie de obiecte, între ele unele de însemnătate. Afară de raportul vicișpanului, în cadrul căruia Românii vor trebui să întrebe pe cinstita yarmeghie, dacă are de gând cel puțin în anul acesta rău, să-și amuțască tobele executivilor pe sate, — atâta cel puțin dacă mai mult nu pot aștepta dela dînsa aceia ce numai oi de muls și tuns au fost, — obiecte de însemnătate sunt: *„votarea bugetului co-*

mitatens pe 1905 stabilirea listei viriliștilor 1905 și raportul vice-comitelui asupra mbrilor congregaționali a căror mandat expiră cu finea anului. Celelalte sunt afaceri comunale, între ele este mai de importanță afacerea pământurilor, fundațiunile din muna Semlac.

Atragem de pe acum atențiunea mbrilor congregaționali Români, să se pregătească și să nu lipsească nici unul dela congregație!

Lupta în comitate.

Congregația comitatului Timișor

Comitatul Timișor și-a ținut congre de toamnă Lună și Marți. Congregația a prezidată de fișpanul Molnár Viktor.

Congregația a primit prin votare nominal propunerea comisiei permanente ca suma 14 mil neacoperită în bugetul pe 1895 să acopere prin electare de 1/4 % darea nominală.

Asupra propunerilor insinuate de Dobroszláv Péter, congregația a trecut la dinea zilei.

A urmat raportul vice-comitelui, care dat prilej la numeroase excepționări din partea membrilor congregației. În special valoros protopop al Buziașului d. Ioan Pepa a mai de multe ori cuvântul, apărând ca totdeauna, cu bărbăție interesele Românilor adeseori nesocotite în comitatul nostru. A excepționat întâiu, că comitatul nu-și reține raportul, ca membrii să poată lua la mână din el. Arată cum în comuna Berin, niș Românii au fost pedepsiți cu sume mari bani pentru c'au luat parte la o adunare listă. Arată mai departe cum e destul ca

reîntoarsă în țeară pași earăși cu vechea-i fudulie, preoțimea cu vechea ei nerăbdare. Pe clasa burghezimei au eschis dela putere; cuceririle revoluției le scoteau primejdiase; libertatea pressei o năbușiră, armata era batjocorită.

Napoleon auzise despre starea din Franța și credea că a sosit minutul, în care să întoarne tronul Bourbonilor urși. Elba era strimțată marelui om, căruia nici jumătate Europa nu i-a fost destul.

În 26 Februarie 1815 la ora 1 după amiază fără ca nimeni să propună ceva, dete de știre credinciosului batalion din vechea gardă, ca să-l însoțească pe dl său și aci, că se va reîntoarce în Franța. O însuflețire de nedescris cuprinse pe bătrânii grenadii. Erau gata a pleca cu el la o întreprindere așa temerară.

La orele 4 cei 400 de grenadii ai vechii garde erau pe bordul corăbiei, ear pe cinci bărci mai mici încă 200 și afară de asta 100 de soldați din cavaleria ușoară. Cu atâta plecă Napoleon de pe insula Elba pentru a răsturna un regat, care avea la dispoziție o armată de sute de mi.

Poporul francez îl primi cu brațele deschise. Din nou răsună strigătul cutremurător: „Vive l'empereur!“ El era serbătorit ca eroul democrației, ca reprezentantul poporului. Poporul francez uită de predispozițiile lui despote, își adusere aminte numai de faptele lui mari. În fața Bourbonilor el reprezenta totuși revoluția.

Armata făcu tot astfel ca poporul. Cel dintâiu batalion, cu care s'a întâlnit pe drum și pe care generalul Marchand l'a trimis pentru

ca să-l prindă, se părea, că e hotărât a întoarce baioneta în contra lui. Exemplul acestui prim batalion ar fi fost urmat de întreaga armată și Napoleon se coborî uimit de pe cal și pași drept înaintea frontului soldaților. „Nu mă mai recunoașteți amicilor“ — le strigă. „Eu sunt împăratul vostru. Dacă este vreunul între voi, care ar fi în stare să-și omoare pe generalul, împăratul său, împuște-mă. Eată, stau aici“. Și-și arată pieptul.

Soldații își aruncară armele și căzură la picioarele lui, îl îmbrățișau, îl sărutau mâinile, picioarele, îmbrăcăminte. „Vive l'empereur!“ răsună earăși cu însuflețire, și miile de țărani, cari se adunaseră pe drumul de țeară și pe coline, răspundeau ca un echou la acest strigăt.

Mulțimea, care îl însoțea pe Napoleon spre Grenoble, creștea pas de pas. Aproape de oraș îl întâmpină pe împăratul un colonel tânăr și entuziast, cu numele Labedoyère, care aduse cu sine întregul său regiment. La vederea acestei însuflețiri nemaiuzite și acestei iubiri fără margini, Napoleon se emoționă și-l strînse la inimă pe Labedoyère, zicându-i: „Colonele, d-ta m'ai reasezat pe tron“.

Napoleon sosi seara sub zidurile Grenoble-i. Porțile le găsi încuiate, dar mulțimea civililor și soldaților se repezi îndată pe ziduri. Disciplina reține încă câțva timp garnizoana la datoria sa.

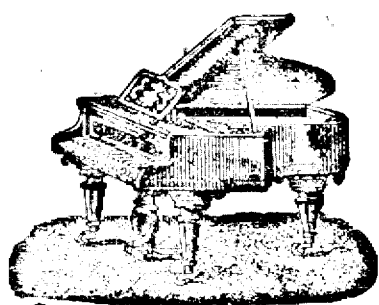
Artileriștii stau lângă tunurile lor. În momentul acesta colonelul Labedoyère le strigă cu vocea-i puternică: „Soldați, aici îl aducem pe viteazul, pe care l'ați urmat în atâtea bătălii. Acum vine rîndul vostru: strigați împreună cu

noi vechea lozincă a învingătorilor Europe: „Vive l'empereur!“

Soldații răspunseră și ei: „Trăiască împăratul!“ Mulțimea beată de bucurie se bărne și sparge porțile. Nimeni nu se trivește. Cei de afară se aruncă în brațele din cetate și aproape să-l omoare pe împărat cu sărutările lor.

Cu o astfel de însuflețire, așa zicând, tică, îl primară pe Napoleon în decursul lungului drum. În 10 Martie sosi în Lyon, unde fratele regelui, contele de Artois, dădu să fugă, după ce armata și garda națională îl părăsi și trecu la împăratul. Toate divize de armată, cu cari se întâlni Napoleon pe drum, se grăbesc a trece pe partea lui. Generalii care promisese regelui Ludovic al XVIII, că aduce pe Napoleon prins într-o colivie de nu putu să reziste însuflețirii generale, se împreună cu întreaga-i oștire, pe partea împăratului.

Bourbonii, în disperarea lor, alergară în toate părțile după ajutor. Depuseră din jurământul pe constituție, se lingusiră pe generalii până acum disprețuiți, vizitau pe soldați în cazarmă. Dar înzadar orice încercare ori promisiune. Napoleon nu putea fi reținut. În noaptea de 19 Martie Ludovic XVIII. fugi din Paris și în a doua seara la orele 9, Napoleon stătea deja pe conul Tuilleries-lor, salutat de nesfârșită însuflețire a poporului și soldaților. Ca și în noble, și aci aproape l'au înăbușit cu sărutări și îmbrățișările lor.

FaixJaques

365

fabriant de piano

strada Batthyányi Nr. 35. acordare de piano

Recomandă atelierul său de piano bine asortat, primește ori ce lucru aparținător acestei branșe precum și

Are în deposit
PIANE

de primul rang fabricate în Viena patrie și fabricate proprii, pe care vinde cu garanță pe bani și pe prețuri de concurs

Inchiriere de piano cu loc

sa citească jurnale românești, pentru ca să se luate la țintă. Intreabă de când este interzis să se citească jurnale românești în Ungaria? Roagă pe fișpan și pe funcționarul comitatului să culeagă dragostea frățescă și înțelegerea cu poporul românesc, căci patria numai așa va fi mare!

El răspunde fișpanul. Zice că protopopul Pepa să-și folosească marea sa influență, propagând dragostea aceasta și în afară. Zice că nimănui nu vrea să apese pe alte naționalități.

După observări mai mărunte ale altora, congregația primește raportul vice-comitelui.

O discuție mai interesantă s'a produs în jurul unei școli comunale superflue, înființată în comuna Topolovețul mare, pentru a sprijini maghiarizarea și a despopula școala confesională. Scopul însă nu s'a ajuns. Școala comunală care să susține cu mari cheltuieli, a rămas tot fără elevi. Azi văd ei înșiși că e prostie să susțină cu bani scumpi o școală, care nu face nici o ispravă. Și însuși fișpanul — după vorbirea protopopului Pepa — a fost silit să recunoască, că se face numai sânge rău prin escesul de zăl al statului și al societății pentru lucruri imposibile.

Celelalte obiecte multe au fost toate de interes secundar.

*

Congregația comitatului Caraș-Seve In.

Luni, s'a ținut congregațiunea ordinară de toamnă a comitatului nostru. La ordinea zilei au fost peste 300 puncte cari toate s'au mântuit în scurtul restimp de patru ore.

Dezbateri mai mare s'a dezvoltat numai în jurul raportului vice-comitelui și mai ales pe tema ajutorării populațiunei, care în urma secetei din vară este amenințată de cea mai neagră miserie.

Adevărat, că s'a instituit un comitet de ajutorare în frunte cu comitele suprem, adevărat că s'au luat măsuri a deschide izvoare de câștig populațiunei sărace și adevărat, că Reuniunea agricolă caută să intermedieze cereale și nutreț cu prețuri moderate pentru cei lipsiți, dar tot adevărat este, că toate aceste măsuri încă prea puțin pot alina din suferințele grozave.

Și apoi mai este temerea, că întreaga acțiune de salvare va fi mai mult pentru protejarea invadării străinilor și dripirea băștinașilor în comitat. Dl Coriolan Brediceanu a chiar arătat, că la lucrările publice din comitat se protejează străinii și a indicat, că un ziar din capitală cu pretenții de mare seriozitate („Bud. Hir.") solicează direct guvernul să profite de miseria populațiunei și cumpărând moșiile românești ajunse la dobă să le distribue între coloniști maghiari.

XXI.

Napoleon învătă mult din pățaniile sale. Nenorocirea și domnia Bourbon-ilor l'au împăcat cu partida liberală, care în anii precedenți nu odată a simțit mânia lui. Ca să dea o dovadă și mai eclatantă despre această împăcare, îl numi pe marele republican Carnot ministru al afacerilor interne, ear pe Constant Benianim de consilier al statului.

Împăratul a desvoltat pe larg lui Constant Benianim noua sa politică, pe care o va urma de aci încolo. „Eu am căutat să-mi fac imperiu universal“ — zise între altele împăratul. „Ca să-mi pot asigura aceasta, avem nevoie de putere absolutistică. Guvernarea Franciei, recunosc, că s'ar putea face mai bine cu constituție. S'aud ce doriți d-voastră? Alegere liberă? Discuții publice? Minister responsabil? Libertate? — Și eu voiesc toate acestea. Dar mai ales libertatea presei. E o prostie a oprima această libertate. Eu sunt omul poporului; dacă poporul vrea într'adevăr libertate, eu îi sunt dator cu aceasta. Recunosc suveranitatea lui, trebuie să mă supun dorințelor lui, chiar și caprițiilor lui. Nici odată nu am oprit libertatea din propria mea voie; aveam planuri mari, dar soarta a decis altfel asupra lor. Nu sunt, nu mai pot fi cuceritor. Am încă numai o chemare: a ridică Francia la vechiul nivel și a-i da un guvern, de care poștește ea. Nu urăsc libertatea; o dădeam la o parte, dacă îmi stătea în cale, dar o înțeleg, căci am crescut în ideile libertății“.

Acest spirit de libertate se putea vedea în toate declarațiile împăratului, însă faptele lui

mai mulți oratori au arătat apoi, cum se poartă biata populațiune sub sarcina grea a dărilor și cum se procedează fără nici o cruțare la încasarea dărilor și a restanțelor de dare, în cât chiar în acest an critic pentru economi ajung multe moși la mezat numai din cauza dărilor insuportabil de grele.

S'a accentuat, că nu s'au făcut descrierile necesare de dare, cari negreșit trebuiau făcute, după ce cea mai mare parte din lucrarea economilor nostri în anul acesta a fost lucrare în sec. Poporul nu numai nu a dus rod în casă, ci a muncit anul întreg în deșert.

S'au atins multe idei salutare și s'a arătat multă bunăvoință pentru popor, ar fi numai de dorit ca frumoasele vorbe să nu se piardă în noianul de acte, ci de fapt să resulte o acțiune salutară pentru popor.

(„Drapelul“).

DIN ROMANIA.

Vizita M. S. regelui Carol al României la expoziția agrară din București. Expoziția dela șosea a societății agrare a fost onorată în 27/10 Oct. cu vizita M. S. Regelui, a AA. LL. RR. principelui Ferdinand, Carol și principele Wilhelm de Hohenzollern.

M. Sa regele împreună cu A. S. R. principele Carol, au sosit pentru acest scop în gara Mogoșoaia, în 27/10 Oct. la orele 12.45 m., fiind întâmpinați de președ. al consiliului și de ministrul aflători în București de prefectul județului Ilfov P. Stătescu, de primarul comunei Mogoșoaia, de învățătorul și elevii școlii etc.

La scoborirea din vagon a M. S. regelui și a A. S. R. principelui Carol, elevii școlii au intonat imnul regal.

Dela gară. M. S. regele și A. S. R. principele Carol, au plecat la expoziția agrară, însoțiți de d-nul general Wartiade, șeful casei militare, și adjutant col. Gratzosky.

A. S. R. principele Ferdinand și A. S. R. principele Wilhelm sosiră la Expozițiune mai din vreme.

M. S. regele și A. S. R. principele Carol au sosit la orele 1 d. a. la expozițiune.

Elevii liceului din Ploiești, cu fanfară, a salut pe M. Sa regele cântând imnul regal; muzica militară a intonat de asemenea imnul regal.

D. St. Greceanu, președintele societății agrare, salută pe M. S. regele și pe AA. LL. RR. principii Ferdinand, Wilhelm și Carol, în numele soc. agrare, zicând că va rămânea o zi memorabilă aceasta, care se va putea numi ziua de sărbă-

toare a agriculturii. Privind ori cine mulțimea adunată în jurul M. Sale, va zice de sigur că toată țeara se bucură ca și membrii societății agrare, văzând pe M. S. Regele Carol însoțit de primele două generațiuni ale Dinastiei Sale, venit ca să salute în prima expoziție a Societății agrare, progresele bune și harnicele munci a pământului. Mai departe dl Greceanu, în cuvinte bine simțite arată progresele realizate de țeară în cei 39 ani glorioși de domnie ai M. S. Regelui Carol prin cultura și îmbunătățirile ce mereu face pe Domeniile Regale și ale Coroanei, M. Sa dă pilde mari și vădite țarei întregi.

M. S. Regele răspunzând la discursul dlui St. Greceanu, zice:

Am ascultat cu deosebită atențiune și cu multă plăcere, cuvintele pline de dragoste pe cari dl Greceanu, președintele soc. agrare, mi-a adresat în numele întregii societăți.

Am urmărit cu un viu interes pregătirile făcute pentru organizarea expozițiunei și am văzut greutatea cu cari a-ți luptat. Silințele d-voastră au fost răsplătite cu un deplin succes. Voi vizita cu o vie atenție expozițiunea aceasta, care reprezintă adevăratele bogății ale țarei căci agricultura este cea mai mare întreprindere națională. Doresc ca expoziția să fie un folos real pentru acei cari au expus aci produsele lor, — pentru dezvoltarea națională și economică a țarei, care va pregăti propășirea țarei.

Printr'o muncă statornică și neobosită, prin prevedere multă și economie, agricultorii nostri vor putea lupta contra tuturor greutăților, mai ales într'un an dezastruos ca cel de față.

Dumnezeu să binecuvinteze lucrarea d-va.

Dl Sava Șomănescu, președintele comitetului executiv al soc. agrare, a mai rostit apoi un discurs prezentând persoanele cari au luat parte la facerea expoziției.

* * *

Sfârșindu-se solemnitatea recepțiunei, M. S. Regele cu AA. LL. RR. au început vizitarea expoziției.

În primul rând, M. S. a vizitat pavilionul central, depunând mult interes pentru tot felul de produse agricole și examinându-le de aproape. Nu a rămas nimic nevăzut. M. S. a acordat aceeași nemăsurată bunăvoință dlui Dr. Urbeanu, care a expus tot felul de preparate de ale soei, bobul de soie, planta cultivată, etc.

Din pavilionul central, M. S. Regele a mers de a vizita expoziția de animale așa de frumoasă și de interesantă, expoziția de cai, și rimători, unde a rămas mult timp; apoi a vizitat pavilionul fermei Păianu, al soc. Stupina, al fabricii de mașini agricole Fowier, expoziția de pasări a dlui Zaharia, pavilionul produselor închisorilor, produsele atelierelor soc. tramvaelor din București, sonda

nu prea se potriveau de tot cu vorbele. Noua constituție pe care a făgăduit-o, la urma urmelor nu se deosebi de cea veche decât cu atât, că se adăugară câte-va articole de anexă. Tradițiile monarchice prinseră așa adâncă rădăcină în Napoleon, încât nici acum nu se putu despărți de ele. Credea, că această constituție nu e decât dorința câtorva oameni mai escentrici, marea masă a poporului nu o cere.

Pe lângă așa fel de vederi, se înțelege, că nu-i prea plăcea spiritul ce se declară în noua cameră a deputaților, convocată de el. Lafayette și Lanjuinais, vechii luptători ai libertății, apărură din nou pe tribună și influența ce o exercitară asupra adunării, i-se părea lui Napoleon primejdioasă. Când Lanjuinais, ca președintele adunării deputaților, dete împăratului o adresă a deputaților, Napoleon îl făcu atenți pe reprezentanții națiunei să se ferească a se adânci în discuții fără folos acum, când apărarea patriei e cea dintâi datorie.

Intr'adevăr, Francia trebuia să se prepare de război, să se înarmeze. Regii și împărații din Europa nu suferiră, ca Napoleon să se urce din nou pe tron. Adevărat că împăratul scrie la toate curțile epistole, în cari le asigură despre intențiunile sale pacifice. Dar monarchii aliați nici nu răspunseră la scrierile lui, și nu-i primiră nici chiar trimiși. Voiau să isprăvească cu el fără milă, ca și cu un tulburător al ordinii publice.

Trupele aliaților, Englezii și Prusienii, îndatăce își veniră puțin în fire din spaima cea dintâi, înaintară repede spre Francia. Campania se începă în 15 Iunie cu bătălia dela Fleurus,

în care Francezii bătură pe Prusienii, cari perdură șapte mii de oameni.

Armatele inimice erau comandate de generalii Blücher și Wellington. Numărul trupeilor dușmani se ridică la două sute de mii soldați, până când armata franceză d'abea număra o sută douăzeci de mii oameni. Napoleon manevră după vechiul său plan: a despărți unul de altul pe Englezii și Prusienii, și a-i bate separat.

Se părea că îi va reuși. Lupta de lângă Ligny dela 16 Iunie îl costă pe Blücher douăzeci și cinci de mii de oameni. Prusacii erau teribil bătuiți, acum venea rândul Englezilor. Împăratul își luă dispozițiile și trimițând pe generalul Grouchy pentru a reține pe Prusii, înaintă repede contra lui Wellington.

Lupta se întâmplă în 18 Iunie. Francezii socoteau bătălia de câștigată. Câmpul de luptă era acoperit de mormane de morți și răniți. Soarele era tocmai în apunere. În momentul acesta apărură pe câmpul de luptă o armată nouă de treizeci și cinci de mii. Împăratul, care aștepta pe Grouchy, la început se bucură; credea că vine el. Dar văzu imediat, că s'a înșelat. Erau Prusienii lui Blücher. O spaimă mare cuprinse rândurile franceze. Atacul cavaleriei unite a Prusienilor și Englezilor aduse în disordine câteva trupe aparținătoare gardei. Când celelalte trupe văzură aceasta, strigătură de: „Să fugă cine poate!“ se auzi pretutindeni.

Trad. după Aldor de: Mircea.

(Va urma).

de petrol a casei Lemaitre, pavilionul produselor minelor și al erierelor, etc.

La ora 3 și jum., M. S. Regele cu AA. LL. RR. au mers în pavilionul regal, unde s'a servit un bogat bufet.

Continuând apoi cu vizitarea expozițiunii, M. S. Regele a vizitat pavilionul ministerului domeniilor, al Domeniilor Coroanei, pavilionul infirmeriei rurale, al Regiei monopolurilor, etc.

La orele 4 d. a. M. S. Regele și AA. LL. RR. s'au înapoiat din nou în pavilionul central spre a felicita comitetul organizator al expozițiunii pentru reușita deplină ce a avut.

De aci, M. S. Regele și AA. LL. RR. s'au urenat în trăsură și au plecat la gara Mogoșoaia, de unde au luat trenul regal și au pornit la Sinaia.

La plecarea M. S. Regelui și a AA. LL. RR. publicul a izbucnit în strigăte de „ura“.

Din străinătate.

Convențiunea comercială cu Germania a fost definitiv încheiată.

D-nii Ion. I. C. Brătianu, ministrul afacerilor străine și Kiderlen Wachter, au semnat convențiunea care a fost trimisă la imprimat.

Di Stemrich, primul delegat german, a plecat în Germania; d-nii Wolfram și Blau vor mai sta câteva zile în România, spre a vizita mai multe fabrici.

Incurând se vor începe negocierile pentru încheierea unei convențiuni comerciale între Italia și România.

Se crede că aceste negocieri se vor face tot la București.

Războiul ruso-japonez.

Lupta cea mare.

Tokio, 12 Octombrie. (8 ore seara). Lupta lângă Yantai a durat ieri toată ziua fără curmare până seara târziu. Până acum rezultatul nu este cunoscut. Rușii dispun în apropiere de Taitsiho în fața aripei drepte a Japonezilor de o forță armată puternică.

Inaintarea Japonezilor.

Tokio, 12 Octombrie. Japonezii continuă cu inaintarea ce se face în coloană lată. Lupta pe întreaga linie se așteaptă în fiecare moment. O brigadă rusă de infanterie și o trupă de 200 călărești cu 2 tunuri a trecut la 9 peste riul Taitsi. Japonezii se sforțază să taie retragerea acestui detașament și să-l acă prins. Rușii au atacat Sienhuang 30 mile spre nord-vest de Saimatsi pe cum se vede cu intențiunea de a rupe legătură armatei japoneze cu riul Yalu. Mareșalul Oyama raportează, că lupta urmează pe întregul front.

Tokio, 12 Octombrie. Lângă Yantai este în curgere o mare luptă. Dinspre vest stau în foc 3, dinspre est 7 divizii. Asupra luptei lipsesc amănunte.

Noul plan de război japonez.

Berlin, 12 Octombrie. Lui „Berl. Börs. Courier“ îi se vestește de pe teatrul de război: Japonezii au întârziat în tot chipul cu inaintarea și astfel au lăsat timp lui Kuropatkin să-și aducă armata în regulă și să ia ofensiva. Sunt prea pripite însă vestile, căci spun că Rușii grăbesc cu atacul. Cu vestea despre ofensiva rusească se are de scop producerea unei dispoziții, de care este lipsă în Rusia. Este fapt, că armata principală japoneză se retrage spre sud(?). Ei cedează nu numai pozițiile luate după lupta dela Liaoyang, dar și toate locurile întărite de mai înainte. Aripa stângă

s'a retras spre sud cu 50 km. *Retragerea Japonezilor dă mult de gândit lui Kuropatkin, căci prea bine știe el după atâtea triste experiențe, că generalul Kuroki și mareșalul Oyama nu fără cauză se retrag.*

Aproape Kuropatkin este în curat cu aceea, că Japonezii au un nou plan de război, dar nici ideea n'are, care ar fi acest plan. De aceea nici nu prea grăbește Kuropatkin cu ofensiva, pânăce nu află gândul dușmanului.

Că s'ar fi dat deja o luptă decisivă, nu corespunde adevărului.

Paris, 12 Oct. Lângă Yantai urmează lupta și acum. Japonezii își apară pozițiile cu îndârjire și se pare că succesele de până acum sunt ale lor.

Londra, 12 Oct. Kuropatkin înaintază cu 12 divizii. Despre armata, care stă sub comandamentul lui Oyama precum și despre măsurile luate de acesta în contra înaintării Rușilor, nu a sosit nici o știre pozitivă.

Porunca țarului.

Londra, 12 Oct. Conform unei telegrame din Petersburg sosită lui „Daily Express“ țarul a trimis o depeșă de încurajare lui Kuropatkin, și în care i-a atras luarea aminte generalului asupra marea importanță a învingerei dușmanului. Țarul sfârșește telegrama sa cu ordinul, *să se poarte lupta până la cel din urmă om.*

Rușii respinși și bătuți.

Budapesta 13 Octobrie. Conform telegramelor din Londra și Paris Japonezii au reușit să respingă atacul Rușilor pe întreaga linie. Rușii au luat-o la fugă nebună eară îndărapt.

Tși-fu 13 Octobrie. Ultimele trei zile Japonezii de nou au fost îndreptat un foc violent asupra Port-Arthurului. Partea cea mai mare a orașului este în flacări. O mare parte a asediatorilor a capitulat.

Sanghai 13 Octobrie. Flota rusească la 1 Octobrie voia să izbucnească din portul interior, dar încercarea asta i-au zădărnicit-o bateriile japoneze, care domnesc asupra portului ostic.

Tokio 13 Octobrie. După depeșele sosite ieri până la amiază aripa dreaptă a Japonezilor se ținea bine încă la expediarea acestei telegrame în pozițiile lor din apropierea Piensiku de lângă riul Taitsi. Generalul Ok, care se află la aripa stângă raportează, că aripa sa cooperând cu divizia lui Kuroki a atacat pe Ruși la Vuitatșu 4 km. spre nord dela minele de carbuni dela Yantai.

Trupele lui Oku au reușit să goniască pe Ruși din pozițiile lor ocupate Duminecă lângă Tatung-san.

NOUĂȚI.

ARAD, 14 Octombrie 1904.

— Despre un tânăr sculptor român. Zia-rele din Bucovina scriu elogii despre un tânăr sculptor român. Dânsul se numește Petru Pășle și este fiul economului Petru Pășlea din Bozovici. Generalul Traian Doda, ca președinte al comunității de avere din Caransebeș, a trimis 15 tineri din graniță ca să învețe felurite bresle. Intre aceștia era și tânărul Pășlea, care după ce a săvârșit școalele din Timișoara, a fost trimis la Viena, München și în alte orașe. În etate de 18 ani a fost chemat de către fostul mitropolit al Bucovinei Silvestru Morariu Andreievici la Cernăuți și l'a numit în 1889 sculptor diecezan. A lucrat apoi alături cu vestitul pictor român Bucevșchi. În 1895 a fost chemat ca profesor de

sculptură la școala de lemnărit ce s'a deschis la Câmpulung, unde lucrează cu mare succes. După timpul din urmă a început să toarne în ghips să sculpteze busturile celebrităților române, care le ofere gratuit institutelor noastre de cultură.

— Concertul artistei Eleua Cunjan are loc deja într'un număr anterior al ziarului nostru. Se va da în Sibiu Lună la 17 Octombrie n. în sala dela Unicum, cu binevoitorul concert al dlui Wilh. Orend și al dnei Minerva Dr. Brod pe lângă următorul program:

1. Fr. Schubert: a.) Wehmuth b.) Die Lieb hat gelogen. 2. G-Dima: a.) Cântec de toamnă b.) „Prea marea 'mi fericire“. 3. Rubinstein: blickt der Thau“ Ioh. Brahms: Die Mainacht. 4. L. Bella: a.) Erste Liebe b.) Unvergesslich. 5. Ioh. Brahms: Cântec țigănesc 2—6 6. C. Loew Archibald Douglas 7. Hugo Wolf, Zur Ruh, 2. Ruh. Rich. Strauss: „Ich trage meine Minne Wonne stumm B. Bock: a.) Rote Rosen b.) Dämmerung“ 8. H. Kirchner: „Privighitoarea Dima: „Sub fereastra mândrei mele“ C. Loew „Nime n'a văzut“.

Acompaniarea punctului 4 a binevoitorului lua asupra sa însuși compozitorul, dl director de muzică I. L. Bella. Biletele de intrare se vând cu începe de Vineri, 14 Octombrie a. c. 8 ore dimineața, până în ziua concertului 5½, seara la librăria G. A. Seraphin (Strada Căminului) și seara la cassă. Prețuri: Loge (pentru persoane) C. 12: locul I. C. 2.40; locul II C. 1.60; locul III C. 1.20; loc de stat C. 0.60 pentru studenți C. 0.40 bani (locuri de stat având numai seara la cassă). Începutul la orele 7 seara.

— La „reuniunea română de agricultură“ din comitatul Sibiu s'au primit următorii membri ordinari: Valeriu Sonea, capelan în Focșeni, Dr. Lucian Borcea și Dr. Eugen Piso, advocat, Ilie Hociotă, econom seminarial, Eugen Vancea, funcționar la „Albina“, toți din Sibiu, Nicodim Tămaș, notar în Cacova, I. Mușoiu, notar în Buzărd, Ioan Fanea, notar în Tălmăcel Alexandru Barsan, învățător, Vasile Turcia și Ioan Trileambii economi și toți din Rușciori, ear' secretari. Reuniunii Victor Tordășianu, fost membru de vază, completând taxa până la 200 cor, a fost trecut în șirul membrilor fondatori.

— Reprezentanta orașului Caransebeș ales în ședința sa dela 12 Oct. n. 1904 unanimitate ca primar pe dl Bartolomei, fost prim-senator iar în locul său pe al 2-lea senator dl Bartolomei. Deoarece pentru senator al doilea nu s'a candidat nime, postul acesta se va ocupa prin concurs. Sperăm ca la acest concurs va participa și vr'un *jurist român*, care înzestrat cu sentimente nobile va fi odată chemat a cărmui acest oraș locuit în preponderanță de Români.

— Cununie. D-șoara Lucreția David cu Dr. Liviu Micșă, se va cununa la 15 Octombrie n. a. c. la orele 4 p. m. în biserica gr.-or. din Abrud.

Felicitările noastre!

— Solgabirău acuzat de defraudățiune. Din Oradea-Mare se depeșează următoarele: La tribunalul de aici s'a pertractat un proces interesant. În contra solgabirăului din Ermihályfalva Nagy Zoltán s'a fost făcut arătare, pe motivul că ar defraudat. Procuratura a și pornit cercetare în contra lui. Afacerea a ajuns la judecătorie, unde alaltăieri s'a ținut pertractarea. Crima, ce i-se impută, consistă din aceea, că solgabirăul a vindat mobile sequestrate de judecătorie. Nagy Zoltán de sine înțeles a fost achitat.

— Epilogul unei rescoale din o comună din comitatul Bihorului. Vara asta o comisie umbla prin satul Forrószeg din comitatul Bihorului în scopul conscrierii alegătorilor trecuți de 20 ani. Poporul, presupunând numai rău că vede atari deputați, căci vederea oficioșilor cu „potera“ după ei tot-deuna este semn rău în ochii poporului, li-a administrat judelei, notarului și „suitei“ lor o zdravănă de sfântă bătaie, în care grav răniți au părăsit curtea țaranului înfuriat. Petru Moise și Ioan Tiganu au avut zilele astea să-și dea seamă pentru fapta lor năpasta tribunalului din Oradea-Mare, care i-a pedepsit pe ambii cu temniță pe 8 luni.

— Statua lui Frideric III. În ziua de 20 Octombrie st. n. se va inaugura la Werd (Germania) o statuă a împăratului Frideric III. Împăratul Wilhelm va asista la această solemnitate împreună cu împărăteasa.

† Ioan Beleş, veteranul preot din Odvoș, cum ni-se spune pe telefon a decedat azi dimineață.

Înmormântarea i-se va face Duminecă.

— Ungurea regelui Petru. Sacrarea regelui Petru s'a făcut luni dimineață în mănăstirea Zica. La orele 9 dimineață regele acoperit cu mantia regală și cu toate însemnele și în sucul clopotelor la mănăstire, la a cărei intrare fost întâmpinat de mitropolitul Inocențiu Incunat de cei 4 episcopi eparhioți. Mitropolitul prezentat crucea pe care regele a sărutat-o. Precedat de cler, regele a intrat în biserică și așezat pe tron, după care a început serbările liturgiei.

Regele predete sceptrul și globul regal pernelor desemnate mai dinainte. iar timpul ce-l evangheliei și-a scos coroana din cap.

Un diacon prezintă regelui evanghelia pe care suveranul o sărută.

Corul a intonat câteva cântări rituale după care mitropolitul recită o rugăciune implorînd binecuvântarea dumnezeiască asupra regelui creștin. După ce clerul se împartăși în altar, 2 episcopi prezintă pe rege, ca să se supună la ceremonia ungerei, cu aceste cuvinte:

Rege înțelept și stăpânitor! a sosit momentul de a sacra Majestatea Voastră și de a-i prezenta sfânta cuminicătură. De aceea să binecuvânteze Majestatea Voastră să se apropie de porțile împărătești ale acestei sfinte biserici!

Regele remise atunci sabia primului adiutier și se îndreaptă spre intrarea centrală a iconostasului unde rămase în picioare pe un covor roșu cu aur; regele păstrase mantia regală.

Imediat după aceea începu ceremonia propunzării a ungerei.

Mitropolitul luă vasul prețios cu sfântul mir și procedă la sacrare, ungând pe rege pe frunte, pe nas, pe buze, pe urechi, pe piept și pe mâini, făcând la fiecare ungere semnul crucei și rostind următoarea rugăciune:

Pecetea darului duhului sfânt.

În acel timp doi episcopi uscau părțile unse cu sfântul mir.

După ceremonia ungerei, mitropolitul conduce pe rege prin porțile împărătești până la altar. Pe când regele se ținea înclinat, un episcop recită rugăciunea dinaintea cuminicăturii, pe care regele o repetă încet. Mitropolitul prezintă apoi regelui sfânta cuminicătură sub cele două nume ale tainei urmând ritualul regal.

După ce regele își spală mâinile și după recitarea rugăciunii care urmează după taina cuminicăturii, se îndreaptă spre tron pe care se așază din nou, punându-și coroana pe cap și luând în mână sceptrul și globul; regele a ascultat apoi în picioare următoarea rugăciune recitată de diacon:

Stăpânitor și rege Petru, venerabilul, piosul, credinciosul nostru stăpânitor, uns cu sfântul mir, Dumnezeu cel a tot puternic să te binecuvânteze și să îți dea viață tihnită, sănătate, mîndrie sufletească și izbândă asupra tentațiilor dușmanului necurat și să te păstreze nenumărați ani.

Atunci corul intona imnul „Mnogaja Leta“, iar mitropolitul îi prezintă crucea pe care regele a sărutat-o.

În aceeași ordine ca și la sosire, regele părăsește biserica.

— Princesă cerșitoare. La Varșovia, cum se vestește, zilele astea a murit o princesă cu numele Eleonora Maffalska, care de ani de zile trăia din cerșit. Princesa era originară dintr-o familie aristocratică veche și foarte bogată. Zădărnicele ei și-a pierdut întreaga avere în urma evenimentelor dela 1863. Impregiurarea asta atât de mare i-a amărit, încât și-a tras un glonte în cap. După întâmplarea asta a mers la Varșovia, unde se susținea dând ore private. Mai târziu însă nici astfel de ocupație n'a putut primi, deoarece se văzu silită să părăsească Varșovia, căcându-se la țeară, unde trăia din mila oamenilor. Puțin înainte de moartea ei prematură, pierduse din viață o rudă bogată din Firenze, care i-a testat 200.000 ruble. Un avocat a voit să o facă cu toată sîla, să primească moștenirea, dar ea a refuzat, preferînd mai bine să cerșască. În aceste zile înainte de moarte obosită de viață și istovită de puteri în urma miseriei, a căzut grămadă pe stradă, de unde a fost transportată la spital. Aci și-a și terminat curtea vieții pline de năcazură și suferințe.

— Procesul Murri-Bonmartini. În întreaga țară se arată mare interes pentru un proces

senzațional, care zilele astea va ajunge să fie pertractat la Torino. După cum arată semnele, procesul Murri-Bonmartini promite să arunce valuri tot atât de mari și să ia dimensiuni tot atât de colosale, ca și alte procese monstruoase, cum e deja usul și psihologia proceselor în Italia: afară de acusat și acuzator, ambele partide litigante să-și aducă un regiment de martori, a căror ascultare durează luni de zile. Sfârșitul? Apoi asta e un ce de tot relativ, deoarece în cauzile cele mai multe juriile ori sunt intimidată de societățile ascunse așa numita Mafia, ori de opinia publică, ori sunt cumpărați de către una dintre partide. Mai interesant e, că jurații se strag sub ori-ce pretext dela datorința lor de a funcționa ca jurați sub durată procesului. Dar mai curios este, că toți aduc ca motiv împedecator în privința asta boala de rinichi. În acuză sunt citați 108 martori, dar câți va cita apărarea, nu se știe?

— Duel mortal. Din Madrid se telegrafează: Mare senzație produce în Sevilla un duel dat cu pistolul, în care erau adversari marchisul Pikmann și căpitanul de poliție Pardez. Antecedentele acestui duel au fost o bătaie dintre ambii în teatrul Cervantes din cauze necunoscute până acum. Această întâmplare a silit pe ambii „cavaleri“ bătauși să-și repareze onoarea în duel cu pistolul, conform codului lor special. Sfârșitul a fost, că marchisul Pikmann, un cavaler binecunoscut în Sevilla, la al treilea schimb de gloanțe a căzut mort la pământ.

— Necrolog. Văd. Eugenia Mioc născută Georgevici fosta preoteasă în Igrăș a răposat în Domnul Vineri în 7 Octombrie la zece ore seara în etate de 65 ani.

Odihnească în pace.

— Emigrare cu tren special. Din Fiume se scrie: Emigranții rămași de pe vaporul „Slavonia“ au fost transportați cu tren special din Fiume până la Antwerpen, unde vor fi imbarcați pentru „lumea nouă“. Numărul călătorilor rămași la Fiume este de 500, așa că a fost de lipsă să se pornească un tren special până la locul destinat de dinșil.

— Aer, aer, aer curat! este devisa tuturor celor ce sufer de afecțiuni catarchale de plămîni. În adevăr cura de aer curat aduce cu sine, într-un cât această se face la locuri corăspunzătoare și în mod rațional, rezultate îmbucurătoare. Pentru miile de oameni însă, pe cari ocupațiunea lor ori alte împrejurări îi împedecă să meargă la locuri de cură în regiuni muntoase în păduri ori la malul mării pe timp mai îndelungat „Sirolinul“ e o adevărată binecuvîntare dumnezească. Acest syrup face posibil un tratament fără deranjarea ocupațiunii de toate zilele. Deja după o folosință de 3—4 lingurițe de cafe la zi face să slăbească tusa, să se împuțineze flegma, ce însoția tușitul, să se simtească o ușurare în respirație, creșterea apetitului și greutatea corporale. Dar celor ce au puțină a cerceta vre-un sanatoriu, n'ar trebui să se lipsească de tovarășia acestui remediu, de oare-ce acesta în ori-ce privință are proprietatea de a potența curele de aer în măsura cea mai înaltă.

Bibliografie.

Au apărut de Dr. Augustin Bunea cononic metrop. 1. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Butesa, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. Vechile episcopi românești: a Vadului, Geoagiuului, Silvașului și Belgradului, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 cor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 filer (pentru România 5 lei).

8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse, Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți se pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spendându-se banii înainte, — ori contra rambursă. 390 5—5

ECONOMIE.

Arad, 14 Octombrie.

PREȚUL CEREALELOR.

Piața din Budapesta.

— 12 Octombrie.

	kgr.				Coroane.
Grâu	77	"	—	—	—
Grâu	78	"	—	—	—
Grâu	79	"	—	—	10.16—10.17
Grâu	80	"	—	—	10.57—10.58
Săcară	50	"	—	—	7.67—7.68
Orz	50	"	—	—	6.74—6.75
Ovăș I	50	"	—	—	7.33—7.34
Ovăș II	50	"	—	—	—
Cucuruz					
nou 50	"	—	—	—	7.41—7.42

Piața din Timișoara.

— 12 Octombrie.

	kgr.				Coroane.
Grâu	77	"	—	—	9.60—9.65
Grâu	78	"	—	—	9.65—9.70
Grâu	79	"	—	—	9.70—9.75
Grâu	80	"	—	—	9.75—9.80
Săcară	50	"	—	—	7.30—7.35
Orz	50	"	—	—	7.30—7.40
Ovăș I	50	"	—	—	7.60—7.70
Ovăș II	50	"	—	—	6.85—6.90
Cucuruz					
nou 50	"	—	—	—	7.55—7.55

Piața din Lugoj.

— 12 Octombrie.

	kgr.				Coroane.
Grâu	77	"	—	—	—
Grâu	78	"	—	—	9.60—9.70
Grâu	79	"	—	—	9.60—9.70
Grâu	80	"	—	—	6.70—7.—
Săcară	50	"	—	—	6.10—6.40
Orz	50	"	—	—	—
Ovăș I	50	"	—	—	8.—8.20
Ovăș II	50	"	—	—	—
Cucuruz					
nou 50	"	—	—	—	7.65—7.70

POȘTA REDACȚIEI.

George Popa în Drauf. Răspunsul nostru și epistola D-Tale s'a referit la dl Ioan Roman învățător și nu la altul

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Ștefan Bogdan, San-Miclăușul-Mare. De atunci sunt 26 ani.

In binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie îmi vînd marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distinsă stimă: Nadler Lajos, magazin de vestminte de modă, bărbătești și femeiești Arad, Piața Andrassy Nr. 16. 400

Local pentru prăvălie

cu pivnițe și magazine de închiriat în Szászsebes piața mare (Casa Onițu) Informațiuni la Dr. Elekes Szászsebes.

Sebeș la 11 Octombrie 1904 cu toată stima.

401—8

Dr. Elekes.

Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirliana.
Editor-proprietar: George Nickin.

Institut sud-ungar pentru împrumuturi hipotecare și credit personal.

TIMISOARA,
piața St.-George Nr. 4, I. etagiu.
Telefon nr. 317.

Împrumuturi hipotecare pe moșii și case de închiriat orășenești pe lângă amortisație semestrală atât în capital cât și în interese după următorul plan de solvire:

65 ani	3 1/2%	cu amort. după fiecare 100 cor.	2 — cor.
(numai la împr. hip. pe moșii și de mari sume de bani).			
50 ani	cu amort. 4%	după fiecare 100 cor.	2.30 — 2.45 cor.
45 "	"	"	100 " 2 cor. 60 fl.
40 "	"	"	100 " 2 " 70 "
35 "	"	"	100 " 2 " 92 "
30 "	"	"	100 " 3 " 12 "
25 "	"	"	100 " 3 " 45 "
20 "	"	"	100 " 3 " 88 "

Documente necesare: 291

La împrumuturi hipotecare pe moșii: Estras de pe cartea funduară, coala catastrală, dacă este contract de cumpărare ori vânzare și un atestat comunal; pentru aceasta trimitem blancheta.

La împrumuturi pe case de închiriat: Extras de pe cartea funduară, conspect autentic despre venitul chiriei, libelul de dare, planurile de construcție ale edificiului (numai în cas dacă atare planuri există) și atestat despre prețul de valoare al casei.

În afaceri de cumpărare ori vânzare de moșii mari servim bucurios cu deslușiri dacă ni se trimite timbru postal pentru răspuns.

Filiale: Oradea-mare Bőthi Öllön utca 1. Segedin Horváth Mihály utca 7. Lugoj Bonáz utca 16.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

Împrumut de bani cu amortisare

de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 și 50 ani
pe moșii . . . cu amortisare de capital și de interese corespunzătoare de 4% și 4 1/2%
pe case în Arad . . . de 4 1/2 — 4 3/4%.

Credit pentru zidirea de case noi.

Institutul pentru credit fonciar din Sibiu

m'a însărcinat singur pe subscrisul cu mijlocirea afacerilor de împrumutare în Arad, comitatul Aradului și în cercurile Gyula, Csaba, Bichis și Orosháza din com. Bichișului.

Împrumuturile institutului din Sibiu și până aici erau foarte căutate, iar în timpul din urmă tabelele au devenit atât de estive, încât sunt și de cât împrumuturile dela institutele din capitală mai considerabil de favorabile.

D'aci înainte mă voi nuzi și mai mult să servesc publicul cu afaceri de împrumuturi cât se poate mai iute, punctual și mai prompt. Și până aici firma mea a fost cea mai solidă și recunoscută ca cea mai deamă de încredere.

Spese anticipative nu sunt, ba anticipez și spesele de intabulare și îndeplinesc convertirile.

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a institutului de credit fonciar din Sibiu a lui

SZÜCS F. VILMOS

ARAD, Boros-Béni-tér 22 szám.

Primește pe lângă onorariu acuzitorii de afaceri abili și demni de încredere.

Cursul pentru pregătirea mai departe a tinerilor
al lui

CZOBOR OTTO, ARAD.

Pregătește pentru examenul de admisiune la obținerea dreptului de voluntariat.

În curs funcționează profesori de forță. De plasarea elevilor din provincie se îngrijește direcțiunea cursului.

La cercetări servește cu informațiuni

CZOBOR OTTÓ

conducătorul cursului.

— Kossuth-utca Numărul 41. —

MÁRTONYI VIKTOR

tinichier de zidiri și arte, instalator de apeducte.

Se recomandă mult onorariului public pentru pregătirea de ori-ce lucrare de tinichier.

— Prețuri solide. — — — Executare promptă. —

Distins cu premiu la expoziția milenară.

— — — Stipendiu de Paris. — — —

Cu stimă:

MARTONYI VIKTOR

ARAD. Local: Piața Boros-Béni Nr. 2.

Locuința: Strada Sárossy Nr. 2.

(Casa d-lui Purcariu)

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumii și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri cizante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotundă sistem Singer
ori mașini de cusut pentru odăi

In atelierul său

se primește tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primește reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242